

Kıbrıs'ta 1963 Olayları'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Yansımaları

The Reflections of 1963 Events in Cyprus to Grand National Assembly of Turkey

Turgay Bülent Göktürk

Özet

1960 yılında kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin İçişleri Bakanı Yorgacis tarafından Akritas planına göre oluşturulan Rum kuvvetlerinin elemanları, 21 Aralık Cumartesi gününün ilk saatlerinde, Lefkoşa'nın Türk mahallesi olan Tahtakale semtinde, Girne'den evlerine dönmekte olan iki arabadaki Türklerin kimliklerini kontrol etmek istediler. Kendilerinin polis olduğunu söyleyen sivil kıyafetli ve silahlı Rumların durumlarından şüphelenen Türkler, Rumlardan "polis olduklarını belgeleyen kimlik kartlarını" göstermelerini istediler. Bunun üzerine silahlı Rumlar, arabadakilerin inmelerini emrettiler. Kadınlarının erkekler tarafından elle aranmasına izin veremeyen Türkler ile Rumlar arasında tartışma çıktı. Bu sırada bir Türk kadını, kendini polis olarak tanıtan Rumlardan birinin polis değil, Olimpiakos Futbol Kulübünde oynayan Yanni adlı bir futbolcu olduğunu fark etti. Kadının bağırması üzerine paniğe kapılan Rumlar, ateş etmeye başladı. Açılan ateş sırasında durdurulan araçta bulunan Cemaliye Emir Ali ve Zeki Halil Karabülük hayatını kaybetti, dört kişi de yaralandı. Daha sonraki günlerde de özellikle Lefkoşa'nın Dereboyu Mahallesi'ndeki Türk evlerine karşı Rum taarruzları başladı ve tüm Kıbrıs'a yayıldı. Bu çalışmada, Kıbrıs tarihinde "1963 olayları" veya "Kanlı Noel" olarak anılan söz konusu olayların, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) ve Cumhuriyet Senatosunda nasıl ele alındığı, Türk Hükümeti'nin ve diğer partilerin görüşlerinin neler olduğu, TBMM Arşivi'ndeki Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu tutanakları incelenerek ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: TBMM, Cumhuriyet Senatosu, Kanlı Noel, Kıbrıs

Abstract

In the early hours of Saturday December 21st, in Tahtakale which was one of the Turkish districts in Nicosia, Greek force supporters (these soldiers were organized by Interior Minister Yorgacis by relying on to the Republic of Cyprus which was founded in 1960) wanted to control two Turkish Cypriots' identity cards who were coming back to home from Kyrenia. Turks suspected from the behaviors of Greeks who introduced themselves as police and ask them to show the documents, which prove that they are police. Therefore, armed Greeks commanded them to get out of the car. The discussion was occurred between the Greeks and the Turks because Turks did not let the Greeks to check women in the car by hand. At this moment, one of the women had realized that one of the Greeks was a football player who played in Olympiacos Football Club named as Yanni. Since the woman started to scream, the Greeks began to fire and Cemaliye Emir Ali ve Zeki Halil Karabülük were killed and other four were injured. In the following days, Greek offensive had started to take place especially towards the Turkish districts in Dereboyu, Nicosia and spread out all over the Cyprus. In the present study, it is aimed to point out how Turkey Grand National Assembly (Parliament) and the Senate of the Turkish Republic in Turkey handled this issue and the views of Turkish Government and other parties about the issue that referred as "1963 Events" or "Bloody Christmas" by examining the archives of Parliament in the National Assembly and Senate of the Republic in Turkey.

Keywords: Parliament, the Senate of the Republic, Bloody Christmas, Cyprus

GİRİŞ

Akritas Planı'nı yürürlüğe koyan ve aktif harekete tüm ada sathında geçerek Ada'daki Türk nüfusu ortadan kaldırmak için seferber olan Rumların (Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi-BCA.030.01.64.394.29), Aralık 1963'teki bu saldırıları, elbette bir haftada karar verilip uygulanmış olaylar değildi. Planlı bir geçmiş vardı. Başpiskopos Makarios ve Rumların çoğunluğu, henüz Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması aşamasında cumhuriyeti nasıl Rumların tam egemenliğine dönüştüreceklerinin hesaplarını yapmaya başlamışlardı. Cumhuriyet ilanını geçici bir aşama ve Enosis'e giden yolda bir atlama taşı olarak gördüğünü her fırsatta açıkça ifade eden Makarios, zaman geçirmeden hazırlıklara girişmişti. Bu hazırlıkların neler olduğunu, o dönemde Kıbrıs Ordusu'nda görevli bulunan Yunanlı General George Karayannis'in açıklamalarından öğreniyoruz. Karayannis'in, Atina'daki Ethnikos Kryx gazetesinde, 13 Haziran 1965 tarihinde yayınlanan açıklamasındaki ifadelerinden kolaylıkla anlayabiliyoruz. Şöyle ki:

“Makarios, 1960 yılının Ağustos ayında (Antlaşmaların imzalandığı günlerde) aşağıdakileri uygulama kararı aldı: Kıbrıslı Rumları muharebeye hazırlık amacıyla gizlice silahlandırmak, Anayasa'da değişiklik yaparak Cumhurbaşkanı Muavininin veto yetkisini ortadan kaldırmak, muharebeye hazırlanmak için gizli bir plan hazırlatmak. Kıbrıslı Rumlar böylece muharebeye hazırlandılar ve kurulan gizli örgütün adı daha sonra 'Rum Milli Muhafız Ordusu' adını aldı. Türklerin Anayasa'da değişiklik yapılmasını reddetmeleri üzerine, Makarios gizli planını yürürlüğe koydu ve Rumların Türklere karşı saldırıları, Aralık 1963'de başlatıldı.”

(Güler, Efgil, 2001: IX)

Kıbrıs'ta artık hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağını yansımasını oluşturan Kanlı Noel, doğaldır ki Ankara'da, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) de etkili bir şekilde yankılandı.

Bu çalışmada, Kıbrıs tarihinde “1963 Olayları” veya “Kanlı Noel” olarak anılan olayların, TBMM

ve Cumhuriyet Senatosu'nda ele alınıp biçimi, Türk Hükümeti'nin ve diğer partilerin görüşleri, TBMM Arşivi'ndeki Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu tutanakları incelenerek ortaya konulmaya çalışıldı. Tutanaklardan yansıyanlar, Kıbrıs Türk toplum tarihinde önemli bir dönemi, belgeler eşliğinde ve de farklı bir noktadan görmeyi sağlamış bulundu.

Millet Meclisi'nin Dışişleri Bakanı Tarafından Bilgilendirilmesi

Ada'da Rumların 21 Aralık 1963 gecesi başlattıkları olaylar, TBMM'nin gündemine ilk kez üç gün sonra, 24 Aralık'ta geliyordu. Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin'in Kıbrıs'ta son günlerde Türk Toplumuna karşı işlenen ve can kayıplarına sebep olan kanlı olaylar karşısında hükümetçe alınan siyasi tedbirler ile ilgili Millet Meclisi'ne bilgi vermek maksadıyla yaptığı konuşmada, konunun ayrıntıları milletvekillerinin bilgisine sunuluyordu. Gelişmeleri, 30 Kasım'da Cumhurbaşkanı Makarios'un Dr. Küçük'e, Lefkoşa'daki Türkiye ve Yunanistan Büyükelçileri ile İngiltere Yüksek Komiseri'ne verdiği muhtıralardan başlayarak anlatan Erkin, Başpiskopos Makarios'un, Devlet'in işleyişinde güçlükler doğurduğu iddiası ile kaldırılmasını istediği Anayasa hükümlerinin hemen hepsinin, Kıbrıslı Türklerin hak ve menfaatlerinin temel teminatını teşkil eden ve Zürih Antlaşması'ndan Kıbrıs Anayasası'na aktarılmış bulunan ve Anayasa'nın 182 nci maddesinde, hiçbir şekilde kaldırılamayacağı veya değiştirilemeyeceği vurgulanan temel hükümler olduğunu, Anayasa garantisinden yoksun kaldığı takdirde Kıbrıs Türk Cemaati'nin, niyetleri malum bulunan Rum Cemaati'nin ve liderlerinin tamamıyla takdir ve lütfuna bırakılmış alelade bir azınlık duruma indirilmiş olacağını, böyle bir girişimin de hiçbir Türk hükümetince kabulüne asla imkan olmadığını ifade ediyordu.

Üç yıldan beri Kıbrıs'ta devlet yönetiminde ortaya çıkan güçlüklerin karşı tarafın iddia ettiği gibi Anayasa'nın uygulamasından değil, Anayasa ve antlaşmalar hükümlerinin Rumlar tarafından kasıtlı olarak uygulanmamasından veya kötü

uygulanmasından doğduğunu, Cumhurbaşkanı Makarios'un sahip olduğu Cumhurbaşkanlığı sıfatının gereklerini ve tarafsızlığını unutarak Rum Cemaati'ni antlaşmalara cephe almaya ve Türk Cemaati'ne karşı tahrik etmeye devamlı şekilde çalıştığını belirten Erkin, Kıbrıs'taki güçlüklerin asıl sebeplerinin de bunlar olduğunu vurguluyordu. Erkin, bu düşünceyle 6 Aralık günü Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin Makarios'un tekliflerini reddetme karar verdiğini ve bunu aynı gün bir bildiri ile kamuoyuna açıklayarak, yanıtınının 16 Aralık günü Lefkoşa Büyükelçisi tarafından bizzat Makarios'a gönderildiğini, Makarios'un, Türk Hükümeti'nin yanıtını alıp inceledikten birkaç saat sonra, kapalı bir zarf içinde ve zarfın içeriğini bilmediğini söyleyen Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri aracılığıyla Büyükelçiliğe geri gönderdiğini, zarfın içinden çıkan gayri resmi bir kağıda, Türk Hükümeti'nin yanıtınının Kıbrıs'ın iç işlerine müdahale mahiyetinde görüldüğü ileri sürülerek kabul edilemeyeceği yazıldığını, bu davranışın uluslararası ilişkilerdeki teamül ve usullere tamamıyla aykırı olduğunu söylüyordu. Son günlerde NATO Konseyi, Avrupa Konseyi ve Kıbrıs İttifak Antlaşması Bakanlar Toplantıları vesilesiyle Paris'te, İngiltere ve Yunanistan Dışişleri Bakanları ile yaptığı görüşmelerde, Kıbrıslı Rumların çok tehlikeli bir yolda olduklarını, Kıbrıs Anayasası'nın temel maddelerinin değiştirilmesini Türkiye'nin asla kabul edemeyeceğini, Kıbrıslı Rumlar antlaşmalara dayanan bugünkü Anayasa rejimini yıkmaya teşebbüs ederlerse, bütün Kıbrıs meselesinin yakın geçmişteki çeşitli mahzurları ile geri getirilmiş olacağını belirttiğini ifade eden Dışişleri Bakanı Erkin, diplomatik yollarla Kıbrıs'taki güçlükleri çözmeye çabaladıkları bir sırada, 20 Aralık gününü 21 Aralık'a bağlayan gece meydana gelen olayları anlatarak konuşmasına devam ediyordu. Bu gelişmeler üzerine 23 Aralık 1963 tarihinde Yunanistan, İngiltere ve ABD Büyükelçilerini davet ederek, Kıbrıs'taki son olayları Türk Milleti'nin ve Hükümeti'nin son derece ciddi kabul ettiğini ve büyük bir hassasiyetle izlediğini anlattığını belirten Erkin, Kıbrıslı Rumların tecavüz ve tahriklerinin derhal durdurulması için hükümetlerinin ellerindeki bütün

imkanları seferber etmelerini talep ettiğini, İngiliz Büyükelçisi'nin Kıbrıs Dışişleri Bakanı'na, herhangi bir gelişmenin ilk şartının Ada'da nizam ve asayişin korunmasına bağlı olduğunu bildirdiğini ve Ada'da gerginliği giderecek, asayışı koruyacak tedbirlerin alınması için Cumhurbaşkanı Makarios'a müştereken müracaat edilmesi hususunda İngiltere'nin Türkiye'ye ve Yunanistan'a katılmaya hazır bulunduğunu açıkladığını aktarıyor, Yunanistan Dışişleri Bakanı'nın da Yunan Parlamentosu'nda yaptığı konuşmada, Kıbrıs halkını aralarındaki anlaşmazlıklara uzlaşıcı bir zihniyet içerisinde barışçı hal çareleri aramaya davet ettiğini ve Türkiye ile Yunanistan arasındaki iyi münasebetleri Kıbrıs'ta da kurmak için Yunan Hükümeti'nin elinden geleni yapacağını beyan ettiğini dile getiriyordu.

Erkin konuşmasında, Lefkoşa'daki Türkiye, Yunanistan ve İngiltere temsilcilerinin Başkan Makarios ile Dr. Küçük nezdinde ortak girişim yaparak çarpışmaların derhal durdurulmasını istemeleri konusunda üç devletin mutabık kaldığını belirterek, Müttefik İngiltere ve Yunanistan hükümetlerinin, Türkiye için hayati olan bu konuda yüksek ortak çıkarların ve ortak garanti sözleşmelerinin emrettiği şekilde Türkiye ile yakın işbirliği yapmalarını istediklerini ve beklediklerini açıklıyordu. Cumhurbaşkanı Makarios ile Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Küçük'ün 23 Aralık'ta bir araya gelerek, her iki cemaate hitaben, sükûnet tavsiye eden ortak bir çağrı yayınlanmasını, asayişin iadesini teminen Kıbrıslı Rum ve Türk polislerden oluşan karma polis devriyelerinin görevlendirilmesini ve diğer bazı tedbirlerin alınmasını da kararlaştırdıklarını belirten Erkin, buna karşın silahlı çarpışmaların hala devam ettiğini öğrendiklerini, hukuki alanda başarı elde edemeyeceklerini anlayan Kıbrıs Rumları'nın işi bu defa fiili tecavüze dökerek Kıbrıs Türkleri'ni ve Türkiye'yi tahrik edip karşı harekete sevk etmeyi amaçladıklarını değerlendirdiklerini ifade ediyordu. Silahlı çatışmaların derhal durdurulmasını sağlamak amacıyla diplomatik yollardan girişimlerini devam ettirdiklerini, olayların her türlü gelişimine karşı gerekli bütün çalışmaları da hükümetinin yapmakta olduğunu bildiren Dışişleri Bakanı, akıl ve sağduyunun ilgililere hakim olmasını ümit ettiklerini,

buna karşın Rum Toplumunu yöneticilerinin gerekli sağduyuyu göstermedikleri takdirde bundan doğacak bütün sonuçların sorumluluğunun Rum yöneticilerde olacağını belirterek konuşmasını tamamlıyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 509-511).

Şehitlere Saygı Duruşu ve Diğer Partilerin Olaylara Tepkileri

Aynı tarihteki oturumda, Adalet Partisi (AP) Milletvekili Ertuğrul Akça'nın önergesi üzerine TBMM'nde bulunan milletvekilleri, Kıbrıs'ta Rumlar tarafından şehit edilen Türkler için ayakta üç dakikalık saygı duruşunda bulunuyorlardı (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963:511-512). 26 Aralık'ta da Cumhuriyet Senatosu'nun tabii üyeleri Kadri Kaplan, Mucip Ataklı ve Mehmet Özgüneş'in, 'Kıbrıslı Rum idarecilerin alçakça tertipleri neticesinde Kıbrıs'ta, hürriyet uğrunda hayatlarını feda eden kardeşlerimiz ve aynı uğurda canlarını veren şanlı ordumuzun şerefli mensuplarının aziz ruhları önünde Cumhuriyet Senatosu'nun 3 dakikalık saygı duruşunda bulunmasını' öngören önergeleri üzerine Senato Genel Kurulunda üç dakikalık saygı duruşu icra ediliyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 4).

Saygı duruşunun ardından, Kıbrıs'ta Türk Toplumuna karşı işlenen ve can kayıplarına sebep olan kanlı olaylar hakkında Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) Grubu adına Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz'ın konuştuğunu görüyoruz. Odyakmaz, Türk Milleti'ni derin bir üzüntü ve endişe içinde bırakan birtakım fesatçı ve düşman unsurların Zürih ve Londra Antlaşmalarına aykırı olan bu hareketlerinin hiçbir suretle mazur gösterilemeyeceğini belirterek başladığı konuşmasına, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin halen üç devletin garantisi altında olduğunu ve bu garantinin, devletler adına olduğu kadar, insanlık adına da verildiğini ve bu hareketin insanlığa karşı bir cinayet olduğunu belirterek sürdürüyordu. Rum yöneticilerin ve hatta bizzat Kıbrıs Cumhurbaşkanı'nın komitecileri tahrik ettiği, ateşi körüklediği bir ortamda, Kıbrıs'ta can ve mal emniyetine, insan haklarına tecavüz edenlerin

gayesinin Enosis olduğunu vurgulayan Odyakmaz, Kıbrıs'ta dökülen her damla Türk kanının intikamının icap ederse bütün Türk Milleti'nin kanını akıtmak pahasına mutlaka alınacağını da altını çiziyordu. Türkiye'deki 30 milyon Türk'ün kalbinin, Kıbrıs'taki 120 000 Türk'ün kalbi ile beraber çarptığını, bu sebeple Kıbrıs'ta bir Türk'ün bağına sıkılan kurşunun, 30 milyon Türk'ün bağına sıkılmış bir kurşun olduğunu artık Rumların ve bütün dünyanın bilmesi gerektiğini belirterek, Türk Milleti'nin taahhütlerine daima bağlı kaldığını ve diğer milletlerden de sadece bunu istediğini, ama sonsuza kadar bu duruma sabredemeyeceklerini ifade eden Odyakmaz, Kıbrıs'taki olayların engellenmesi için garanti vermiş olan devletlerin derhal müdahale etmelerinin zorunlu olduğunu ve hükümetten de enerjik hareket etmesini istediklerini, Kıbrıs'ta uluslararası hukuk ve ahlak kurallarının ahlaksızca ve alçakça çiğnenmesine Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin asla müsaade etmeyeceğine inandıklarını söyleyerek, Kıbrıs'ta can veren ve yaralanan soydaşların acılarına ortak olduklarının ve hainlerin cezasız kalmayacaklarının altını çiziyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 512).

Odyakmaz'dan sonra söz alan ve aynı konuda AP Grubu adına konuşan Konya Milletvekili Faruk Sükan da, Kıbrıs Davası'nın Türk ulusu için yıllarca emek ve gayret sarf edilen milli bir dava karakteri taşıdığını, bu nedenle konuyu tamamen partiler üstü bir konu olarak değerlendirdiklerini, iç politika konuları üzerindeki anlaşmazlık ve çekişmeler ne kadar şiddetli olursa olsun, iktidarlar için değişmeyen ve değişmeyecek olan ve milli bir hüviyet taşıyan dış politika esasları üzerinde TBMM'de temsil edilen bütün siyasi partilerin bağlaşıklık ve mutabık olduklarını belirterek, ana muhalefet partisi olarak bu fırsattan istifade ederek istifa etmiş bulunan bir hükümetin durumundan faydalanmayı düşünmediklerini, ancak, hükümetin istifa etmiş olmasına karşın sorumluluk yüklenmekten geri kalamayacağını, Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin hangi parti veya görüşe bağlı olurlarsa olsunlar, başlıca dış politika konularında bütün partilerin kuvvetli desteğine güvenebileceğini belirtiyordu. Gelişen olayların, hükümetin şimdiye

kadar kendilerinin yapmış oldukları eleştiri ve uyarıları dikkate almadığını gösterdiğine işaret eden Sükan, hükümetin tereddütlü, çekingen ve pasif bir politika yerine aktif ve cesur bir politika takip etmesi durumunda mevcut olayların gerçekleşmeyeceği iddiasında bulunuyordu. Sükan, Dışişleri Bakanlığı'nın geçen yıldan beri Kıbrıs konusunda ne gibi karar ve önlemler aldığını ve bunları ne ölçüde uygulamaya koyduğunu bilmediklerini ve Dışişleri Bakanı'nın bugünkü konuşmasında da bu önlemler hakkında tatminkar cevap vermediği eleştirisinde bulunarak, Kıbrıs'ta meydana gelen olayların çok önceden düzenlenmiş bir plan dahilinde yürütülmekte olduğunu ve bunun altında Enosis'in başı olduğuna hiç kimsenin şüphesi olmayan bugünkü Kıbrıslı Rum yöneticilerin bulunduğunu ifade ediyordu. Sükan, Kıbrıs'taki bugünkü iç çatışmaların kısa bir zaman sonra uluslararası bir konu haline getirilmek için düzenlendiği düşüncesinde olduklarını, aslında Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'un, daha Zürih ve Londra Anlaşmaları'ndan ve Kıbrıs Anayasası'nın yürürlüğe girmesinden çok kısa bir zaman sonra bu yönde açık şekilde faaliyetlere başladığını ve zaman zaman yaptığı açıklamalarla takip ettiği planın ana hatlarını ortaya koyduğunu, sonunda 30 Kasım'da Kıbrıslı Türk liderlere anlaşmaların değiştirilmesi ve Kıbrıs Anayasası'nın tadili ile ilgili olmak üzere 13 maddelik bir muhtıra vererek, bir azınlık statüsü kurmak ve ilhak etmek istikametine olduğunu açıkça gösterdiğini, hatta Türk Hükümeti'nin 16 Aralık 1963 tarihli cevabi notasını diplomatik kural ve nezaketin dışında bir tutumla reddetmek cesaretini de kendisinde gördüğünü anlatıyordu. Bu konularda, gerekli önlemleri aldığını iddia eden hükümetin bu önlemlerin içeriğinden parlamentoyu haberdar etmediğini, Anayasa'nın pervasızca ihlal edildiği ve antlaşma esaslarına uyulmadığı bu durum karşısında hükümetin açık ve kesin kararlar alması gerekliliğini ortaya koyuyor ve normal diplomatik görüşmelerle hiçbir sonuç sağlanamadığı ve sağlanamayacağı saptamasını yapıyordu.

Faruk Sükan'a göre, Garanti Antlaşması çerçevesinde Kıbrıs Anayasası, Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin teminatı altında olup, Anayasa'nın

ihlali halinde Zürih ve Londra Antlaşmalarının uygulanmadığı durumda bu üç devlet ortak veya tek başına müdahale hakkına sahip bulunmaktadırlar. Bugüne kadar gerçekleşen gelişmeler karşısında hükümetin bu anlamda ne gibi bir önlem aldığı veya almayı düşündüğünün belli olmadığını altını çizen Sükan, AP olarak esaslarında mutabık buldukları dış politikanın gerçek anlamda milli bir dış politika kimliğini barındırabilmesi için hükümetlerin bu gibi konularda mutlaka muhalefetle işbirliği içinde bulunmak zorunda olduklarını hatırlatarak, ancak bu zorunlu görevi, iktidarda bulunan hükümetin yerine getirmediğini belirtiyordu. Kıbrıs davasının Türk'ün müşterek davası olduğunu anlatan Sükan, bu konuda Türk'ün haklarını çiğnetmeyecek olan her hükümetin kendilerinden samimi yardım ve desteği göreceğini söyleyerek, Kıbrıs'ta meydana gelen bu üzücü gelişmeler karşısında hükümetten azimli ve cesaretli karar ve hareketleri beklemekte olduklarını ifade ediyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 512-514).

Kıbrıs'taki kanlı olaylar hakkında Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Grubu adına söz alan İstanbul Milletvekili Cihad Baban ise konuşmasına öncelikle, Kıbrıs'ta hürriyet içinde ve insanca yaşama uğrunda hayatlarını feda etmiş olan soydaşlarının aziz hatıralarına karşı duydukları sonsuz saygıyı belirterek, onları bu büyük mücadelede unutmayacaklarını ifade ediyor, Kıbrıs'ta yaşayan 120 bin Türk'ün yanında olduklarını bütün dünyaya bir kere daha açıkladıklarını vurgulayarak başlıyordu. Kıbrıs Devleti Başkanı Makarios'un Kıbrıs Anayasası'na başkaldırmış olduğu için Kıbrıs'taki Türklerin aylardır gece yataklarında huzur içinde uyuyamadıklarını, aylardan beri Ada'nın üzerinde bir felaket rüzgarı estiğini, Türk Cemaati'ne karşı girişilen bu tehdit ve tecavüz yüzünden de Türk kamuoyunun büyük üzüntü içinde olduğunu belirterek konuşmasını sürdüren Baban, Makarios ve onun izinde gidenlerin Londra ve Zürih Antlaşmaları'nı kendi emellerine kavuşmak için geçici bir adım olarak gördüklerinin ve ortaya fırsat çıktığı zaman Enosis'e ulaşmak amacıyla bir adım daha atma girişiminde bulduklarının açıkça görüldüğünü belirtiyordu.

Türkiye'nin daha önce bu kötü niyeti sezdiği için, Türk belediyeleri konusunda olduğu gibi, Kıbrıs Devleti'nin dikkatini çektiğini ve Türk haklarının çiğnendiği günden beri aralıksız öneri ve uyarılara rağmen son iki gün içinde meydana gelen ve insanlığa utanç veren cinayetlere engel olamadığını ifade eden Baban, Kıbrıs'ta soydaşlarının öldürülüp yavruların üzerine ateş açıldığı ve Yeşil Ada'daki insanların korkunç kabuslar içinde yaşatmaya mahkum edildikleri zaman, bu insanlığa yakışmayan tutum karşısında Türkiye'de ayrı ayrı düşünecek, ayrı ayrı istikametlere yönelecek bir parti olmadığı gerçeğini EOKA'cı Kıbrıs Rumlarına duyurmak istediklerini söylüyordu. Baban, Türkiye'nin büyük kuvvetinin bu birlikte bulunduğunu vurgulayarak, Kıbrıs hakkındaki görüşlerini açıklamaya devam ediyordu. Kıbrıs'ın Türkiye ile Yunanistan arasında Büyük Atatürk'le Venizelos'un kurmuş oldukları dostluğu kuvvetlendiren bir unsur olmasını istediklerini belirten Cihat Baban, Zürih Antlaşması'na imza atarken, Ada 'da birbirine yan gözle bakan insanların bir gün en büyük dostluk duygusu içinde, bir Devlet yapısı altında, tek bayrağa saygı göstererek, birbirlerine yaklaşabileceklerini ve o Devletin başına geçen kişinin din ve soy farkı gözetmeksizin bu dostluğun mimarı olmak şerefini kazanacağını düşündüklerini, oysa o kişinin, yani Makarios'un bu şerefi elinin tersiyle ittiğini, dostluğun mimarı olacağına düşmanlığın ve fesatçı bir politikanın yolcusu olduğunu ifade ediyordu.

Türkiye ile birlikte Kıbrıs'ın bağımsızlığını teminat altına alan İngiltere ve Yunanistan'ın, Makarios'un tarafsız bir devlet reisi olması lazım gelirken, Anayasa'yı ihlal ederek Türk halkının karşısına dikilip EOKA'cıları harekete geçirdiğinden asla şüphe etmediklerine inanmak istediklerini açıklayan Baban, Makarios'un işe önce Anayasa Mahkemesi Başkanı'nı kaçırmakla başladığını, Türk belediyeleri konusunda Anayasa'yı ihlal ettiğini, Ankara'ya geldiği zaman yüzüne de söylediklerini, buna karşın görevinin gerektirdiği dürüstlüğe dönmediğini gördüklerini ifade ediyordu. Dolayısıyla, Anayasa'yı bile bile çiğneyen bir Devlet Reisi'ne, Türkiye'nin, Yunanistan ve İngiltere'nin söyleyecek ciddi sözleri olması

gerektiğini, İngiltere ve Yunanistan'ın da Türkiye gibi aynı sorumluluk duyguları içinde görevlerini yapmakta olduklarına inanmak istediklerini dile getiriyordu. Yeşil Ada'nın siyasi ufkunu kızartan Türk şehitlerinin taze kanının kendilerine bir gerçeği hatırlatmakta olduğunu, kendilerinin kötülükten bir şey çıkmayacağına inanan ve bu inançla hakkını uygarlık ve hukuk kavramından alan bir toplum olduklarını, bunun karşısına Makarios'un rahipliğe, komitacılığın bayağı usullerini bulaştırmaktan kendisini alamamış bir insan olarak çıktığını, kan dökülmeye başlayınca bu felaketin nereden duracağını ve nasıl biteceğini kimsenin tahmin edemeyeceğini, fakat kimsenin tahmin edemeyeceği bir sonucun içinde ilahi bir gerçek saklı olduğunu, o kanı dökeni kanın mutlaka bir gün boğacağını anlatarak, kan dökülmesini istemediklerini, Kıbrıs'ta iki cemaatin Türk, Yunan dostluğuna kuvvet kazandırarak kardeşçe yaşayıp gelişmesini arzuladıklarını ifade ediyordu.

Baban, Avrupa uluslarının birleşip kaynaştığı bir devirde, Yunanistan'la NATO içinde kader birliği yapıldığı bir zamanda Makarios'un bu dostluğu sabote etmek istemesini Yunanistan'ın da onaylamayacağına emin olduklarını söyleyerek, CHP adına ve bu halde bütün partilere ve ülkeye tercüman olmaktan korkmadan Türk Milleti'nin müşterek davası olan Kıbrıs Anayasası'nı koruma ve savunma yolunda hiçbir fedakârlıktan kaçınmayacaklarını ilan ediyor, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin de bir bütün olarak bu düşünce ve kararı onayladığına inancını dile getiriyordu. İmzaladığı Anayasa'ya saygısızlık ederek kendisini ve makamını yasa dışı bir hale sokan bu komitacının, Kıbrıs'ta dökülen kanlardan kişisel olarak sorumlu olduğunu belirten Baban, şayet Makarios'un kendi eliyle imzaladığı Anayasa'yı hiçe sayarak bu Anayasa'nın tanıdığı iki milletin beraber yaşama prensibini ve bu prensibin Türk Cemaati'ne tanıdığı hak ve menfaatleri ihlal etmekte devam ederse, Türkiye'nin de antlaşmaların imzasından evvelki taleplerini yeniden canlandırabileceği, yani Ada'nın taksimini isteyecekleri uyarısını yapıyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 514-516).

Yeni Türkiye Partisi (YTP) Grubu adına Sam-

sun Milletvekili Kamuran Evliyaoğlu da Kıbrıs'ta meydana gelen son olaylarla ilgili olarak yaptığı konuşmada, Kıbrıs'ın cumhuriyet rejimine kavuşmasından önceki olayların acısının henüz çıkmadan cumhuriyetin ilanını takip eden günlerden beri huzursuzluğun ortadan kalkmadığının bir gerçek olduğunu vurgulayarak, birkaç günden beri Kıbrıs'ta Türk Toplumuna karşı, Rumlar tarafından yapılan adı ve hunharca tecavüzleri de yeni bir EOKA zihniyetinin alçakça örnekleri olarak gösteriyordu. Kıbrıs Türkleri'nin hiçbir zaman yalnız olmadıklarını ve olmayacaklarını belirten Evliyaoğlu, onların arkasında devleti, hükümeti ve asil varlığı ile Türk Milleti'nin mevcut olduğunu, hükümetin uluslararası kurallara ve Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'na uygun olarak gerekli önlemleri alacağına şüpheleri olmadığını belirtiyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 516).

Evliyaoğlu'ndan sonra söz alarak Millet Partisi (MP) Grubu adına konuşan İstanbul Milletvekili Zekai Dorman ise, Kıbrıs Rumları'nın Türklere karşı giriştikleri kanlı tedhiş hareketlerini bütün Türk Milleti'nin derin bir elem ve nefretle karşıladığını, Türk Toplumunun hak ve hayatını korumak için hükümetçe alınacak önlemleri MP Meclis Grubu olarak desteklemeye hazır olduklarını, böylesi konularda parti anlaşmazlıklarının bir kenara koyulacağını ifade ediyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 516).

Aynı gün yapılan görüşmelerde İstanbul Milletvekili Sabri Vardarlı'nın önergesi üzerine, "Kıbrıs Türkleri'nin yalnız olmadıklarını, Türk Milleti'nin yanı başında bulunduğunu ispat etmek bakımından, büyük Türk Milleti'ni temsil etmek üzere 10 kişilik bir Millet Meclisi Heyeti'nin tüm masrafları kendilerine ait olmak şartıyla derhal Kıbrıs'a gönderilmesine" ittifakla karar veriliyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 516). Cumhuriyet Senatosu'nda da Tabii Üyeler Kadri Kaplan, Mucip Ataklı ve Mehmet Özgüneş'in 26 Aralık 1963 tarihinde verdikleri "Kıbrıs'taki kardeşlerimizin maruz buldukları vahşiyane tecavüzü Türk Milleti adına, yerinde incelemek üzere bir Senato Heyeti'nin Kıbrıs'a gönderilmesinin kabul buyurulması" konulu önergelerinin kabulü ile Senato'dan da beş kişilik heyetin Kıbrıs'a gitmesi karar altına alınıyordu (Cumhuriyet

Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 5).

Kıbrıs'ta Türk Toplumuna karşı işlenen ve can kayıplarına sebep olan kanlı olaylar hakkındaki görüşmelere TBMM'nde 25 Aralık'ta da devam edildi. AP Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer, Kıbrıs'taki kargaşalıklar ve Türk Cemaati'ne yapılagelmekte olan kanlı tecavüzler konusunda ancak radyo ve gazetelerden bilgi aldıklarını, konu ile ilgili olarak hükümet yetkililerinin ayrıntılı bilgi vermelerini ve soruları yanıtlamalarını isteyen 15 imzalı önerge verdiklerini belirtiyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 25-12-1963: 6-7). Bunun üzerine söz alan Başbakan Yardımcısı Ekrem Alican da hükümetin bu açıklamayı yapmaya hazır olduğunu, ancak bunun zamanını seçme imkanının yine hükümete bırakılmasını istiyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 25-12-1963: 7).

Başbakan İsmet İnönü'nün Konuşması

Daha sonra yeni kurduğu hükümetin programını açıklamak üzere söz alan Başbakan İsmet İnönü, hükümetinin uluslararası düzeni çiğneyen her türlü davranışı önlemek üzere her önleme başvurmakta devam edeceğini vurguladığı bir konuşma yaparak, hükümetin Kıbrıs'taki olaylar hakkında gerekli olan önlemleri süratle alarak uygulayacağını ve TBMM'ni de bilgilendireceğini aktarıyordu. İnönü, son gelişmelerle ilgili olarak üç garantör devlet Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında ortak bir girişim için görüşmeler yapıldığını, böyle bir ortak görüşme ve girişimi kendilerinin teklif ettiğini ve görüşmeler sonucunda anlaşmanın verdiği tek taraflı girişim hakkını kullanmaya başladıklarını ilan ediyordu. Garantör devletlerin bu yasa dışı tecavüzlerin durdurulması için el birliği ile ve ciddiyetle çalıştıklarını ve çalışmakta olduklarını ifade eden İnönü, buna karşın tecavüz edenleri yola getirmenin mümkün olmadığını itiraf ederek, her şeye karşın Kıbrıs'ta yaşayan ırkdaşlarına karşı yüklenmiş oldukları sorumlulukları yerine getireceklerini belirtiyor ve bugün (25 Aralık 1963) Türk uçaklarının Kıbrıs'a giderek ilk ihtarı yaptıklarını açıklıyor ve devlet olarak her konuda, iç işlerde olduğu gibi, dış ilişkilerde de yasal düzene bağlı olan bir devlet ve millet olduklarını, kend-

ilerine de yasal düzen dışında muamele ve tecavüz yapmak isteyenlere karşı kuvvetlerinin ve iradelerinin sarsılmaz bir şekilde etkisini göstereceğini duyuruyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 25-12-1963: 7-28).

Türk Kamuoyunun Tepkilerini Dile Getiren Telgrafların Meclis'te Okunması

Aynı gün yapılan oturumda, İzmir Belediye Başkanı Osman Kibar'ın, İzmir Belediye Meclisi adına Kıbrıs'taki esef verici olaylar sırasında ölen ve yaralanan Türklerin ve ailelerinin acılarını paylaştıkları, Kıbrıs Türkleri'nin can ve mal emniyetlerinin, hürriyet ve saadetlerinin korunması konusunda son çareye dahi başvurulmasını istedikleri ve bu isteğin Kıbrıs Türk Cemaati liderlerine de ulaştırılması rica ve temennisini belirten telgrafi Meclis'te okunuyordu. Ayrıca 25 Aralık'taki oturumda, Meclis'e gönderilmiş olan Mamak Askeri Cezaevi'nden 21 Mayıs tutukluları adına İlhan Başın'ın, Kıbrıs olaylarına dair alınacak her türlü karardan huzur duyacaklarına dair telgrafi, Posof Öğretmenler Derneği'nin, Kıbrıs olaylarına dair alınacak her türlü önleme hazır olduklarına dair telgrafi, Kişililar'ın Kıbrıs'taki mütecevizlere karşı fedai olacaklarına dair telgrafi, Giresun Ceza ve Tevkif evi Müdür, memur ve mahkumlarının Kıbrıs olaylarını protesto ettiklerine dair telgrafi, Honaz halkı adına Murat İnce'nin Kıbrıs olayları hakkında TBMM'nin tutumuna içten katıldıklarına dair telgrafi, Elazığ 21 Mayıs olayı mahkumlarının, Kıbrıs olayları karşısında kendilerine görev verilmesi hakkında telgrafi, Zehra Karşılıların, Kıbrıs olayları karşısında binlerce gönüllü Karlı'nın vazife beklediklerine dair telgrafi, Konya Millet Partisi İl Teşkilatı'nın Kıbrıs olayları karşısında Yüce Meclis'in tutumunu onayladıklarına dair telgrafi okunuyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 25-12-1963: 28).

Cumhuriyet Senatosu'ndaki Görüşmeler ve İnönü'nün Konuşması

Meclis'teki bu görüşmelerle milletvekillerinin ve kamuoyunun, Kıbrıs'ta 21 Aralık ve sonrasında meydana gelen olaylardan haberdar edilmesinin

ardından, konu 26 Aralık 1963'den itibaren Cumhuriyet Senatosu'nda gündeme geliyordu. 24 Aralık'ta Senato'da Tunceli Senatörü Mehmet Ali Demir'in, Kıbrıs'ta meydana gelen son olaylar hakkında Başbakan veya Dışişleri Bakanı'nın Senato'ya açıklama yapması isteğini içeren bir önerge vermesinden sonra 26 Aralık'ta Başbakan İsmet İnönü bir konuşma yaparak Senato'yu bilgilendiriyor ve Kıbrıs'taki son gelişmeleri kamuoyuna açıklıyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 464). Bir gün önce Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmadan sonra yeni gelişmelerin meydana geldiğini belirten İnönü, bir gün önce diğer garantör devletlerle ortak girişim talebinde bulduklarını, ancak çabalarının diplomatik sahada kalması üzerine kendilerinin tek başına girişim haklarını kullanmak zorunda kaldıklarını, ancak bugün diğer garantörlerin de ortak girişimi kabul ettiklerini söyleyerek, bu yeni durumun dün gece ateş kesme kararını getirdiğini ve İngiliz General'in komutasında yerel komutanların durumu değerlendirmeye başladıklarını ifade ediyor ve Türk kamuoyunun hassasiyetini şöyle dile getiriyordu:

“Muhterem arkadaşlarım, bu 8-10 gündən beri Kıbrıs'ta olan hadiseler, bilhassa son günlerdeki çok acıklı vakalar milletimizi tahmin edemeyeceğimiz kadar heyecana düşürmüştür. Gece sabahlara kadar bize uyku uyutmuyorlar. Memleketin her tarafında, tahmin edemediğiniz herhangi bir köyden veya kasabadan, cemiyetin herhangi bir tabakasından vatandaşlar uyandırılıyor, Kıbrıs'tan bilgi istiyorlar ve tahmin edemeyeceğiniz acı kelimelerle iç huzursuzlukları ifade ediyorlar”

(Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 6)

Türk Uçakları Kıbrıs Semalarında

Aynı gün Senato'da konuşan Dışişleri Bakanı F.C. Erkin, 24 Aralık'ta Millet Meclisi'nde aktarmış olduğu bilgileri burada da yineliyor, ayrıca o günden sonraki gelişmeleri de ekliyordu. Lefkoşa'daki uç devlet temsilcisinin 24 Aralık öğleden sonra, önce

Makarios'u, daha sonra Dr. Küçük'ü ziyaret ederek, üç garantör devletin ortak bildirisinde ifade edilen esaslar dahilinde girişimde bulunmalarından sonra da Makarios'un ve Rumların hareketlerinde olumlu bir gelişme olmadığını, aksine 24 Aralık'ı 25 Aralık'a bağlayan gece, Rumların ağır makinalı tüfek, havan topu, hafif makinalı tüfek ve tabanca gibi tesirli ateşli silahlarla Türk mahallelerine hücum ettiklerini ve girebildikleri bazı Türk mahallelerinde, mesela Küçük Kaymaklı'da, kadın, erkek, çocuk ayırt etmeksizin silahsız Türk halkına insafsızca ateş ettiklerini anlatan Erkin, bu gelişmeler üzerine aynı gece Başbakan, Genelkurmay Başkanı, İkinci Başkanı, Dışişleri Bakanlığı ve Genelkurmay'ın ilgili personelinin katılımıyla bir toplantı yaparak, Kıbrıs Hükümeti'ne yapılan ortak çağrının beklenen sonucu sağlamadığını, bu çok vahim duruma derhal son verilmesi için Üçlü Çağrı gereğince iki toplum lideri tarafından ateş kesilmesinin sağlanamamasının devamı halinde, Garanti Antlaşması uyarınca, Ada'da bulunan üç devlet askeri kuvvetleri tarafından süratle ve filen gerçekleştirilmesi için İngiltere ve Yunanistan hükümetleri nezdinde derhal gerekli girişimlerin yapılmasını kararlaştırdıklarını ve yine aynı gece İngiltere Büyükelçisi ve Yunanistan Büyükelçisi'ne konunun tarafından bildirildiğini dile getiriyordu. Erkin, 25 Aralık sabahı Kıbrıs'tan gelen haberlerin çok ciddi boyut alması üzerine, tek başına girişim kararı aldıklarını ve harekete geçtiklerini aşağıdaki ifadeleriyle açıklıyordu.

“Tepeden turnağa kadar silahlandırılmış ve evvelce hazırlanmış bir plan dahilinde hareket ettikleri anlaşılan gözleri dönmüş Kıbrıslı Rum çetecilerin günlerden beri Kıbrıs Türkleri'ne karşı giriştikleri inha hareketini durdurmak için hükümetimiz'in yaptığı çeşitli uzlaştırıcı teşebbüslerin müspet bir netice vermemesi üzerine ve Garanti Antlaşması'nın münferiden harekete geçmek hususunda bize verdiği hakka dayanarak, Türk Hava Kuvvetleri'ne mensup jet uçaklarına dün saat on dörtten itibaren, Lefkoşa üzerinde çarpışmaların durdurulması amacını güden ibtar uçuşları yapmaları emri verilmiştir. Aynı saatte de Kıbrıs'taki

Türk Alayı, Kıbrıslı kardeşlerimizi korumak amacıyla, Garnizonundan hareketle münasip savunma mevzilerine intikal etmiştir. Bu ibtar uçuşlarının, temenni ettiğimiz müspet neticeyi istihsale kafi gelmemesi halinde, Kıbrıslı kardeşlerimizin hayatlarını korumak amacıyla, gerekli diğer bütün tedbirler de alınmıştır”

(Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 9)

Erkin, bu girişimin akabinde Makarios'un ateşkesine razı olduğunu belirterek, Kıbrıs Temsilciler Meclisi Başkanı Klerides ve Kıbrıs Savunma Bakanı Osman Örek'in de katılımıyla Lefkoşa'daki İngiliz Yüksek Komiseri'nin bürosunda ateşkes anlaşmasının imzalandığını aktarıyordu. Dışişleri Bakanı Erkin'in ifadelerine göre, İngiltere, Ada'da muhtelif ateşkes çabalarının sonuç vermediğine kanaat getirerek, Türkiye'nin önerisi olan Garanti Antlaşması'na taraf olan üç devletin askeri müdahalede bulunmalarından başka çözüm yolu kalmadığını belirtiyor ve Yunanistan ile Türkiye'nin de bu görüşü kabul etmelerini müteakip, Lefkoşa'daki İngiliz Yüksek Komiseri ile Türkiye ve Yunanistan Büyükelçileri hep birlikte 25-26 Aralık gece yarısı Kıbrıs Hükümeti'ne, Kıbrıs Hükümeti'nin Rum ve Türk temsilcileri de dahil olmak üzere, Garanti Antlaşması gereğince ilgili üç devletin Ada'da nizamı iade için müdahaleye hazır olduklarını bildiriyorlardı. Bu girişim gereği bugün, İngiliz General'in başkanlığında Lefkoşa'da bir toplantı yapılmakta olduğunu açıklayan Erkin, hükümetinin Kıbrıs'la ilgili olarak şimdiye kadar gereken önlemleri aldığını, bundan sonra da almaya devam edeceğini belirterek konuşmasını tamamlıyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 7-10).

Cumhuriyet Senatosu'nda Muhalefet Parti Senatörlerinin Görüşleri

Dışişleri Bakanı'ndan sonra CKMP Grubu adına Afyon Karahisar Senatörü Celal Tefvik Karasapan Kıbrıs hakkındaki görüşlerini aktarıyordu. Karasapan, Kıbrıs'taki Türklerin başına gelebilecek en ufak bir olayın Türkiye'yi de ilgilendireceğini belirterek,

Kıbrıs'ta asıl kötülüğün kaynağının Makarios ve Rum idaresinin kötü niyetleri olduğunu, bunların Londra ve Zürih Antlaşmalarını mutlaka bozmak kararında olduklarını söylüyor ve bu nedenle Kıbrıs konusunu hükümetin daha yakından takip etmesini, olaylar olmadan önce gereken her tedbiri almalarını istiyor, Kıbrıs ile Türkiye'nin bir ilymiş gibi ilgilenilmesi ve her olayın önceden önlenmeye çalışılması gerekliliği üzerinde duruyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 10-11).

AP Grubu adına Samsun Senatörü Fethi Tevetoğlu da konuşmasında, şimdiye kadar muhalefet partisi olarak her zaman dış politikada hükümetleri desteklemenin, hükümetlerin yanında bulunmanın en büyük bir şeref ve görev kabul edildiğini belirttiklerini, hükümetlerin bir hükümete, bir partiye değil, bütün bir millete ait olan bu büyük milli davada daha uyanık, daha aktif hareket etmesini belirttiğini anlatarak, Zürih ve Londra Antlaşmalarının imzalarının mürekkebi kurumadan, yeryüzünde ve dünya tarihinde bir benzeri daha gösterilemeyecek şekilde politikayı dine, dini politikaya karıştıran kara cüppeli bir papazın fırladıkları ile anlaşmaları hiçe sayan davranışlarıyla çığnemeye başladığını, kara cüppeli papazın Ankaradan döner dönmez verdiği beyanat, davranışlar ve yaptığı hukuk dışı işlerin aşağı yukarı on iki aya yakın bir zamandan beri tekrarlanarak geldiğini ve kendilerinin bunlar karşısında kardeşlerinin şehit olmalarını bekleyinceye kadar pasif ve uyuşuk durduklarını ifade ediyordu. Tevetoğlu, Zürih Antlaşması'nın 4. maddesindeki 'Müstakilen Müdahale' hakkını Türkiye'nin 48 saat önce kullanmış olması halinde tek Türk'ün burnunun kanamayacağını iddia ediyordu. Makarios'un bir takım çıkışlar yaptığı tarihlere bakıldığında bunların daima Türkiye'de bir iç meselenin söz konusu olduğu zamanları seçtiğini görüleceğini, bu düşünce sahiplerinin Türkiye'yi bir hükümet buhranı içinde zannederek planları uygulamaya koyduklarını, ancak hükümetin ve Türk Ordusu'nun gereken yanıtı verdiklerini anlatan Tevetoğlu, Makarios'un ateşkesi kabul etmesi konusuna gönderme yaparak, verilen sözlerle hele sözünü tutmayan insanların yeni garantileriyle sonuca gidilemeyeceğini, Makarios orada Cumhurbaşkanı

kaldıkça, mevcut statünün çiğnenmesine daima devam olunacağını dile getiriyordu. Dışişleri'nden kesin kayıplar hakkında bilgi talebinde bulun Tevetoğlu, bu kayıpların hesabının da en kısa zamanda sorulmasını, hükümetin her milli konuda olumlu davranışları karşısında, kendilerinden vatanperverane yardım, kardeşlik ve beraberlik göreceklerini vurgulayarak konuşmasını tamamlıyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 11-12).

Tevetoğlu'ndan sonra söz alan Urfa Senatörü Esat Mahmut Karakurt, CHP Grubu adına Kıbrıs hakkındaki görüşlerini hamasi ifadelerle belirtirken, daha önce bir konuşmasında, mukadderatın Türk ve Yunan milletlerini Balkan Yarımadası üzerinde birleşmeye, beraber olmaya ve geleceklerini temin edebilmek için bir millet gibi, kardeş gibi hareket etmeye mecbur kıldığını, Türk ve Yunan ordularının, Türk ve Yunan milletlerinin geleceğinin bekçisi olacağını söylemiş olduğunu hatırlatıyor ve bir gün Yunanistan'a hücum edecek düşmanın önüne dikilmek, Yunan topraklarının üzerinde yaşayan Rumların hayatını korumak için, belki kendi hayatını feda etmeye hazırlanmış Türk Ordusu'nu, şimdi Türklerin hayatını Rumlardan kurtarmak için Kıbrıs'a gönderdiklerini belirtiyordu. Kıbrıs Adası'nın Türklerin ve Rumların müşterek malı olduğunu, Ada'nın her karış toprağı üzerinde Rumların sahip olduğu her hakka Türklerin de sahip olduğunu ve bu hakkın savunmasının Türkiye, Yunanistan ve İngiltere hükümetlerinin garantisi altında bulunduğunu, şimdi hukuku çiğneyerek, insan hak ve hürriyetlerini hiçe sayarak bir takım vahşi, kanlı usullerle Ada'ya yalnızca sahip olacaklarını zannedenlerin, büyük bir gaffet içinde bulunacaklarını, eğer ısrar ederlerse, tarihin göstereceğini, Türk Milleti'nin vatan savunmasında, şeref ve haysiyetinin söz konusu olduğu her yerde, nasıl şahlanabileceğini belki Brezilyalıları anlatmanın zor olacağını, ama bunu Kıbrıs Rumları'nın bilmemesinin insanı hayrete düşürdüğünü, tarihleri boyunca zulüm ve haksızlığa boyun eğmemiş olan Türklerin Kıbrıs faciasında da eğemeyeceklerini hamasi bir dille anlatıyordu. Hükümetin son hareketini parti olarak onayladıklarını ve desteklediklerini belirterek, bir haftadan beri Kıbrıs'ta meydana gelen

bu vahşi saldırışın bir kere daha tekrarlandığı anda kendi damarlarından akacak kanda boğulacağını, can vereceğini altını çizerek Kıbrıslı yöneticileri uyarıyor ve; “Kıbrıs Adası, dünyada bir ada olarak kalmaya devam ettiği müddetçe, Türkler de Ada'nın üzerinde kalmaya devam edecek, şeref ve haysiyetleri ile ebediyete kadar yaşayacaklardır. Dokunmayın uyuyan arslana!” ifadeleriyle konuşmasını bitiriyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 12-13).

YTP Grubu adına Sakarya Senatörü Turhan Kapanlı da konuşmasında, Türkiye'nin Ada'da ırkdaşlarına Anayasa'nın ve 19 Şubat 1959 tarihli antlaşmanın uygulanmasından başka bir istekte bulunmadığını, çirkin ve nefret verici olayların başladığı günden bu yana Türk Milleti'nin serinkanlılığını kaybetmediğini vurgulayarak, insanlığı utandıran tedhiş hareketi karşısında Türkleri hayasızca katleden insanlık düşmanlarını bir anda yok etmek kuvvetine sahip bulunulmasına karşın antlaşmanın 4. maddesinin uygulanmasını bekleyen hükümetin hukuk, ahlak ve nizamı saygı gösterdiğini, yine hukuka saygısının ifadesi olarak tek başına müdahale için orduya tarihi emrini verdiğini söyleyerek, olayların gelişiminden memnun olduklarını, milletçe el ele verildiğinde yenilemeyecek bir güçlüğün bulunmadığını ifade ediyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 13).

Ankara Senatörü Mansur Ulusoy da Millet Partisi (MP) Grubu adına yaptığı konuşmasında, Kıbrıs'taki Türklerle karşı girişilen tedhiş hareketinin, bütün Türk Milleti'ni kalbinden yaraladığını, Kıbrıs gibi sadece Türk Milleti'ni değil, müttefikler İngiltere ve Yunanistan'ı da çok yakından ilgilendiren bir davada, bütün dış bağlantıları bir tarafa iterek, tek taraflı davranmaya olanak olmadığını, Kıbrıs davasındaki davranışları ile Türkler aleyhine kampanya açmış olan Makarios'un Garanti Antlaşması'nı tanımak istememesinin uluslararası hukuk alanında hiçbir öneminin bulunmadığını dile getiriyordu. Politikanın uluslararası diploması sınırları içinde yürütülürken anlaşmalara karşı olan bağlılığı, enerjik davranışları durdurucu ve frenleyici hale getirmek gibi yanlış

tutulardan kaçınmak zorunda olduklarının altını çizen Ulusoy, günümüzde artık dış politikanın sadece dışişleri bakanlığının çatısı altında değil, ulusların bütün aktif kuruluş ve kurumlarından kuvvet ve hız alarak, hatta gerektiği zaman kamuoyu arkaya alınarak yürütüldüğünü belirtiyordu. Makarios'un bu tutumu ile Yunan Hükümeti'nin tutumuna da karşı koyarak, Ada'yı tamamen Rumlara mal etmek emelinde olduğunu, ancak bu hedefine ulaşmasına Türkiye'nin asla müsaade etmeyeceğini, Makarios'un bu davranışı ile konuyu BM'ye getirme hazırlıkları yapmakta olduğunu, EOKA'cılarının metotları ile Kıbrıs Türkleri'nin harekete geçmesini ve adayı BM'nin el koyacağı bir iç savaş alanı haline getirmeyi düşündüğünü ifade eden Ulusoy, böyle bir durumda Ada'daki Türk Alayı'nın derhal harekete geçmesinin ve Türk azınlığının haklarını korumasının doğal olduğunu, ancak bunun en son başvurulacak önlem olması gerektiğini anlatıyordu. Hükümetin bu konuda almış olduğu mütecavizlerin cesaretini kırarak nitelikte olan bütün önlemlerinin Millet Partisine desteklendiğini sözlerine ekleyen Ulusoy, Yunan Hükümeti'nin hala Enosis peşinde olduğuna dair emareler bulunduğunu, Yunan Hükümeti'yle birlikte, Ortadoğu ve Yakındoğu'da çıkarı olanların da Makarios'u desteklemekte ve hatta cesaret vermekte olduklarını ifade ediyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 13-15).

Tabii Senatör Sıtkı Ulay ise, yaptığı değerlendirmede, Ada statüsünde artık Yunanistan'la kesin bir sonuca varmak zorunluluğunun olduğunu, Türklerin daima kanunlara, nizamla, hükümetlere ve emirlerine bağlı bir millet olduğundan bu anlaşmalara sadakatle ve hüsnüniyetle bağlandıklarını, karşı tarafın ise, bu anlaşmaları, kendisi için zaman kazandırıcı bir bağlantı kabul ederek kalbinde Enosis yatan bir ihtiyarı, Cumhurbaşkanlığı'na aday yaptırmak, çeteci Grivas'ın talimatları ile Ada'da geniş bir yer altı faaliyetini hazırlamak ve desteklemek yoluna koyulduğunu, Türkiye'de bir iç parti çekişmesi ile hükümet kurulamadığını ve bir ekonomik sıkıntı olduğunu görünce, Yunanlılarca düğmeye basma zamanının geldiği düşünüldüğünü, ancak Türk'ün

dış tehlikeler karşısında her türlü anlaşmazlığı bertaraf edip müşterek düşmana karşı birleşen özelliğini hesap edemediklerini ifade ediyordu. Ulay konuşmasının sonunda hükümete, öncelikle sorunlara kesinlik ve cesaretle el atması, Kıbrıs Anayasası ihlal edilmiş olmasından dolayı durumun düzeltilmesi için yeterli bir süre verilmesini, müteakiben harekete geçilmesini ve bu hareketi asla Kıbrıs'ı işgale yönelik bir çıkarma düşüncesi ile değil, orada bozulan ve kasten bozulan nizam ve asayişin temin yolunda kullanılması, Ada'yı şimdilik ikiye taksimin zorunlu olduğunu gerekçeleri ile birlikte ile ilgili devletler ve gerekirse BM'ye intikal ettirilmesi, çarpışmalar dolayısıyla Ada'da vatandaşların aç kalma ihtimallerini de dikkate alıp Kızılay tarafından havadan ve denizden yiyecek maddelerinin sevkiyatının hazırlığının yapılmasını öneri olarak iletliyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 15-17).

Tabii Senatör Ahmet Yıldız Kıbrıs hakkındaki konuşmasına, son günlerde Ada'da yaşananların çağdaş düzen ile değil, bir kabile devrinin bile onurunu kırarak niteliğiyle, herkesi inciten bir tepki yarattığını ifade ederek başlıyor ve devamında hükümetin şu ana kadar anlaşma ve uluslararası saygıyı zedelememek suretiyle cesaretli ve umut verici bir tutum benimsediğini, ancak bunun gelecek için yeterli olmadığını ifade ediyordu. Rumların pervasızlığının, 20. Yüzyılın bir yüz karası sayılması gerektiğini, bütün devletler için herkesin dünyaca kurulmasına çalıştığı meşru düzenlere karşı bir serdergenin ayaklanmasına verilebilecek cesaretin, her türlü ileri görüş, anlayış, devlet düzeni ile bağdaştırılamayacağını belirten Yıldız, Rumların pervasızlıklarını aşağıdaki sözleriyle açıklıyordu.

“Müdahalemizi küçümseyen yayınları, Kıbrıs hükümeti yayınlarını başka kaynaklardan dinledik, ‘Bazı uçaklar uçmuş, hüviyeti meçhul uçaklar, Kıbrıs semasında. Sonra öğrendik ki bunlar Türk uçakları imiş.’ diyorlar Kıbrıs sorumluları. Tasavvur ediniz olayların gelişmesine, uçaklar uçtuğu zaman neredeyse dehşet içinde kalmalarına rağmen, dalga (hava akımı) geçer geçmez, ‘meçhul uçaklar uçuyordu, sonra öğrendik ki Türk uçakları imiş’ diyor;

daha ileri gidiyor, insanlık haysiyetini rencide eden bu cinayet, bu hunharlık, bu katliama girişenlerin temsilcisi, BM'ye müracaat ediyor. Yavuz hırsız misalini de çok geride bırakıyor”

(Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 18)

Yıldız, her buhranı bir yankesici kurnazlığı ile sömürmek isteyen insanlar karşısında bulduklarından, adadaki savunma olanaklarının işleyişini bu yankesicilere karşı etkili olacak durumda görmüyordu. Bu bakımdan, hükümetin yaşadığı ortamı, karşılaştığı insanların seviyesini iyice hesap ederek uyanık bulunması gerektiğini, Rum çetecilerin içinde, Yunan askeri üniformaları giymiş insanların bulunduğu havanın tespit edildiğini, polisi, ordusu ve çetecisi ve resmi Yunan silahları ile donatılmış organize bir teşkilatlanma ve ayaklanmanın var olduğunu, eğer müdahale edilmez, saldırgan çetelere hadleri bildirilmezse, Türk unsurunun Kıbrıs'ta yaşamasının çok güçleşeceğini, Rumların baskı ve yıldırım Türk halkını azaltmak, başka yerlere göç ettirmek yöntemini uyguladıklarını açıklıyordu. Bu arada, kendilerinin ve hükümetin bilgisi dışında Ankara Radyosu'nda bir yayın olduğunu Kıbrıs Türkleri'nden duyduğunu, bu yayında “yapılan cinayetler aydınlatıldıktan sonra, Türk askeri, subayı ve memuruna bir şey olmadığı” gibi bir ifade kullanıldığını, bunu söyleyenin kastı olmasa bile bunun yanlış bir ifade olduğunu, Kıbrıs'ta bulunan her Türk subayını, her Türk erini, bir Kıbrıslı Türk'ün kendi kardeşi saydığı gibi, kendilerinin de Kıbrıs Türkü'nü kardeşleri saydığını, onun için verilen her kaybın ister bir Türk memurundan olsun, ister Türk askerinden olsun, ister Kıbrıslı soydaşlardan olsun kalpleri derinden sızlatacağını açıklayan Yıldız, değerlendirmesinin sonunda bazı önerilerini aktarıyordu. Kıbrıs için 4 çözüm düşünülebileceğini söyleyen Yıldız, birincisinin Türkleri çoğunluğa teslim eden sistemin, hunharcılığı, çeteciliği, eşkıyalığı meslek edinmiş bir insafsızın takdirine Türkleri teslim etmenin bir cinayet olacağını ve bunun bir çözüm olarak bile söylenemeyeceğini, ikinci yolun bugünkü statüyü devam ettirmek olduğunu, Kıbrıslı Rumların bugüne kadarki tutumlarının bu durumu

daima kötüye götüreceklere kesin delil olduğundan bu statünün de çalışmadığını, üçüncüsünün anayurt parçasını hakkı olduğu esas statüye ulaştırmak olduğunu, bu da olmazsa o takdirde Taksim'den başka çarenin bulunmadığını ifade ediyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 17-19).

26 Aralık'ta Senato'daki görüşmelerde Kıbrıs ile ilgili olarak son söz alan Tabii Senatör Mucip Ataklı da konuşmasına, Kıbrıs'ta yaşanan son cinayetlerin sorumlusunun Kıbrıslı Rum yöneticiler olduğunu vurgulayarak başlıyordu. Rum yöneticilerinin, Kıbrıs'ı barış dünyasının bir çibanbaşı haline getirmek isteyen çabalarına ve emellerine son verme zamanı geldiğini, dış politikanın ortak sahibi bütün partilerin Kıbrıs Türkleri'ni huzur ve güvenliğe kavuşturacak, Anavatan'ın bir parçası haline getirecek kesin bir hal çaresini bulmada hükümete bütün güçleriyle destek olacaklarına emin olduğunu belirten Ataklı, hükümetin müdahale kararını uygulamasının Kıbrıs konusunu kökünden çözecek bir yönde yürütülmezse, gelecekte benzeri olaylarla karşılaşmanın kaçınılmaz olacağını, mevcut statünün ümit edilen barış ve huzuru getireceğine inanmadığını ve Kıbrıs'ın taksim edilerek Anavatan'a bağlanmasının yegane hal tarzı olduğunu dile getiriyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 19-20).

Cumhuriyet Senatosu'nun 27 Aralık 1963'deki oturumunda söz alan Ankara Senatörü Niyazi Ağırnaslı, İşçi Partisi grubu adına görüşlerini aktarırken, hükümetin ve ordunun belki biraz gecikmiş olarak değerlendirdiği hareketlerini tebrik ediyor ve hükümetin bu konuda enerjik ve cesur davranışlarının devamını, dış politikada daha kişilikli ve onurlu, daha bağımsız ve uzak görüşlü olması dileklerini dile getiriyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 27-12-1963: 71).

Millîet Meclisi'ndeki Son Değerlendirmeler

TBMM'nin 30 Aralık 1963 tarihindeki oturumunda AP Grubu adına kürsüye gelen Balıkesir Milletvekili Gökhan Evliyaoğlu konuşmasını, Kıbrıslı Rum çetesi tarafından Kıbrıs Anayasası'nın ihlaline ve buna

karşı Türk unsurunun korunması bakımından tek taraflı müdahale olanağının mevcut olmasına karşın önlem alınmasında gecikmeler olduğu ve tereddütlü açıklamalar yapıldığı ana fikri üzerine oturtmuştu. Kıbrıs Anayasası'nın, Ada'daki Rum tedhişçiler tarafından ihlali ve Türkler aleyhine geniş çapta bir katliam hareketine girişilmesi karşısında, hükümetin tamamen hukuki yetkilerini kullanmak suretiyle tek başına müdahaleye karar vermiş olmasına karşın, bu kararın uygulanmasındaki aksaklıklar ve gecikmeler yüzünden Kıbrıs'taki katliamın devam ettiğini, antlaşmanın birinci maddesinin ihlali münasebetiyle, dördüncü maddedeki müdahale hakkının kullanılacağı yolunda hükümetin aldığı kararın, Türk Milleti'nin ve TBMM'nin ittifakla onayına mazhar olmasına karşın, hükümetin bu hakkı kullanmakta gösterdiği tereddüt ve ihmaller yüzünden Kıbrıs'ta durumun Türk azınlığı aleyhinde gelişme gösterdiğini anlatan Evliyaoğlu, gazetelerin devam eden katliama ait facia resimleri ile dolu olduğunu, inisiyatifin kendisine bırakıldığını İngiliz General'in de bu gibi olayları önlemekte yetersiz kaldığını ifade ediyordu. Müdahale kararının zamanında, süratle ve kararlılıkla uygulanmadığının ve hükümetin bu yeni safhadaki Kıbrıs politikasında da, bu olaydan önceki safhada olduğu gibi bir acz içinde olduğunun altını çizen Evliyaoğlu, resmi veya yarı resmi açıklamalarda anlaşılmaz bir tereddüt havası görüldüğünü söyleyerek aşağıdaki sözleriyle de hükümeti eleştirmeye devam ediyordu.

“Eğer doğru ise Sayın Başbakan bir beyanatında ‘Kıbrıs'ta bir papaz, beni yedi düvelle dövüştürmek istiyor’ demiştir. Kıbrıs'ta bir papazın, yedi düveli bizimle dövüştürmeye muktedir olduğunu iddia etmek, hükümetimizin yedi düvel karşısında itibarını kaybetmiş olduğunu bizim, hükümet olarak devletler hukuku müesseselerini ikna kudretimizi kaybetmiş olduğumuz şeklinde yorumlanırsa, bunun mesuliyeti kime ait olacaktır?”

(Millîet Meclisi Tutanak Dergisi, 30-12-1963: 33-35)

Başbakan İsmet İnönü ise, Bakanlar Kurulunun programını milletvekillerine arz ederken konuya değiniyor ve şu cevabi konuşmayı yapıyordu:

“... Türkiye Cumhuriyeti dış politikasının devamlı undeleri arasında ahitlere sadakat başta gelir. Bildiğiniz gibi, Kıbrıs Cumhuriyeti ile aramızda özel bağlar kurulmuştur. Bu Cumhuriyetin, imzalamış olduğu anlaşmaları iyi niyetle tatbik ederek bütün vatandaşlarını refah ve saadete ulaştırmasını daima temenni etmişizdir. Fakat bir bütün teşkil eden Londra ve Zürih anlaşmaları yersiz ve mesnetsiz teşebbüslerle ortadan kaldırılmaya çalışılmış, bu konuda tarafımızdan yapılan birçok uyarımlar Kıbrıslı Rum idarecilerce kaale alınmamış ve son günlerde bildiğiniz kanlı maceraya girişilmiştir. Adada cereyan etmiş olan fecayi bize büyük elem vermiştir. Birkaç gün evvel arz ettiğim gibi, Türkiye kendisinin ahitlere gösterdiği sadakati ve riayeti başkalarında da aynı şekilde bekler. Sorumsuzlukla girilen hareket karşısında memleketimiz bir bütün olarak Kıbrıslı kardeşlerimizin hukukunun korunması ve ahitlere riayet olunması hususundaki iradesini katiyetle izhar etmiştir.

Bu cümleden olarak, bütün barışçı yolları sonuna kadar iyi niyetle, sabırla fakat azmimizden zerre kadar inhiraf etmeksizin denedikten sonra, son çare olarak Garanti Andlaşmasının bize verdiği münferit müdahale hakkımızı kullanmak üzere harekete geçeceğimizi bildirdik. Bu kati tutumumuz sonucunda Türkiye, İngiltere ve Yunanistan Adada ateş kesilmesini ve nizamın iadesini temin için müştereken teklifte bulundular ve teklif malum olduğu üzere Kıbrıs Hükümetince kabul edildi. Şimdi, teminatçı üç Devletin askeri birlikleri bir İngiliz generalin idaresi altında vazifeye başlamış bulunmaktadır. Hükümetimiz bu millî tutumun her türlü icaplarını da ahdi vazifeye ve ahdi haklarına uygun olarak yerine getirmeye aynı azimle devam edecektir...”

(Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 30-12-1963: 44)

Müteakiben, Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk'ün Kıbrıs'taki gelişmeler hakkında bilgi verilmesini istediği önergeye yanıt veren Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin ise konuşmasını şu sözlerle sonlandırıyor:

“...Muhterem arkadaşlar, son hadiseler şimdiye kadar Kıbrıs'ta tatbik mevkiinde olan rejim ile bundan böyle Kıbrıs'ta yaşayan kardeşlerimizin Kıbrıslı Rumların ellerine bırakılmayacağını kati surette ispat etmiş bulunmaktadır. Bugün ve bundan sonra Hükümetinizin bütün düşünceleri, gayretleri ve teşebbüsleri, Kıbrıslı kardeşlerimizin artık Kıbrıs'ta her türlü korku ve can endişesinden, mal kaybından tamamiyle masun, refah içerisinde ve mesut yaşamalarını temin edecek bir ortamın tesisine müteveccih olacaktır. Bu sahada en büyük gayretleri sarf edeceğimizden emin olabilirsiniz”

(Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 30-12-1963: 46-47)

Aynı gün, Trabzon Milletvekili Ali Rıza Uzuner ile Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü'nün, Kıbrıs'ta yaralanan ve halen Ankara Hastanesinde tedavi görmekte bulunan gazilerin, Millet Meclisi adına her partiden ve bağımsızlardan seçilecek ikişer milletvekilinden oluşacak bir heyet marifetiyle ziyaret edilmelerine dair bir önerge verdiklerini ve bunun da yapılan oylama sonucunda kabul edildiğini görüyoruz. Ayrıca bu önerge üzerine Meclis Başkanı'nın yaptığı açıklama ile 29 Aralık akşamı Meclis Başkanlığınca Ankara Hastanesine gidilerek Kıbrıs'tan gelmiş olan yaralı gazilerin ziyaret edildiklerini de öğreniyoruz.

SONUÇ

Görüldüğü gibi Kanlı Noel olayları TBMM'nde gündeme geldiği 24 Aralık'tan itibaren yüksek dozda yankı yapıyor ve aslında iç politikada birbirlerine gösterdikleri düşük oranlı tolerans katsayısı da böyle önemli bir millî davayı içeren dış politika konusunda yükseliyor ve hamaset yönünden muhalefet ile iktidar tek vücutmuş gibi bir görüntü sergiliyor-

du. Ancak Meclis ve Senato'da yapılan konuşmaları ayrıntılı olarak incelediğimizde bunun pek de böyle olmadığını görebiliyoruz. Hükümet, gerek Başbakan ve Dışişleri Bakanı gerekse iktidar partisi adına söz alan milletvekilleri ve senatörlerin konuşmalarıyla, bugüne kadar uyguladığı Kıbrıs politikasının doğruluğu ve 21 Aralık'ta meydana gelen olaylar karşısında gösterdiği çalışmaların etkinliği konusunda ısrarını sürdürüyordu. Muhalefet ise, genel olarak hükümetlerin hangi parti ve görüşe bağlı olurlarsa olsunlar dış politika konusunda muhalefet de dahil olmak üzere bütün partilerin desteğini alacaklarını belirtmekle birlikte, hükümetin bugüne kadar kendilerinin yaptıkları eleştiri ve uyarıları dikkate almadığı, tereddütlü, çekingen ve pasif bir politika izlediği için bugünlerin yaşandığının üzerinde duruyordu. Hatta bugüne kadar meydana gelen gelişmeler karşısında hükümetin ne gibi bir önlem aldığına veya almayı düşündüğünün bile belli olmadığı ve bu konularda Parlamento'nun yeterince bilgilendirilmediği ve Zürih Antlaşması'nın 4. maddesindeki "Müstakilen Müdahale" hakkının kullanılmasında hükümetin tereddüt ve ihmali bulunduğu, bu hakkın 48 saat önce kullanılmış olması halinde Kıbrıs'ta hiçbir Türk'ün zarar görmeyecekleri iddiasıyla hükümet eleştiriliyordu. Anlaşma ve uluslararası kurallara uymanın yeterli olmayacağı ve hükümetin daha aktif, hızlı, enerjik davranması ve daha şahsiyetli, haysiyetli, öngörülül bir dış politika izlemesi gereğinin altı çiziliyordu.

Nitekim meydana gelen olayları ve bu olaylar karşısında Ankara'nın gösterdiği politik tepkileri gözlemlediğimizde, kararlı politikaların ne kadar etkili sonuç yarattığını da ortaya koyabiliyoruz. Türkiye'nin klasik girişimleri karşısında Makarios'un gösterdiği tepkisizlik ve ilgisizlik ile 25 Aralık tarihinde Türk jetlerinin Lefkoşa üzerinde alçak uçuş yapmasının ardından ateşkesin derhal kabul edilmesi bunun en güzel örneği olsa gerek.

Kaynakça

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA.)
030.01.64.394.29.
Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi

Millet Meclisi Tutanak Dergisi

Güler İ. K., Efeğil E. (2001), Avrupa Birliği Kıskaçında Kıbrıs Meselesi (Bugünü ve Yarını), Ankara,.

Otobiyografik Öz

Dr. Turgay Bülent Göktürk, 1961 yılında İzmir'de doğdu. Kara Harp Okulu, Kara Harp Akademisi ve Silahlı Kuvvetler Akademisi'nde eğitim gördü. Kurmay subay olarak TSK'nın çeşitli birliklerinde karargah subayı ve komutanlık görevlerinde bulundu. Kara Harp Akademisi (İstanbul) ve Azerbaycan Harp Akademisi'nde (Baku) Öğretim Görevlisi olarak çalıştı. Kıbrıs'ta Kurmay Albay olarak 28. Tümen Kurmay Başkanlığı ve KKTC Güvenlik Kuvvetleri 1. Alay Komutanlığı görevlerini yapmayı müteakip, 2007 yılında kendi isteği ile TSK'dan emekli oldu.

İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi'nde tamamladığı doktora eğitiminde, tez çalışmasını "1974 öncesi Türkiye'nin Kıbrıs politikalarındaki vizyonu ve uygulamaları" konusunda yaptı. 2009 yılında merhum Rauf R. Denktaş'ın önsözünü yazdığı, "Enosis'in Doğuşu ve Düşünceden Eyleme Geçişi-1931 İsyanı" isimli kitabını yayınladı. Muhtelif makale ve bildirileri bulunan Dr. Göktürk, 2008 yılından beri Doğu Akdeniz Üniversitesi Atatürk Araştırma ve Uygulama Merkezi Başkanlığı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Atatürk Araştırma Ve Uygulama Merkezi, Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Öğretim Üyesi Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimagusa / KKTC E-mail: turgay.gokturk@emu.edu.tr

Biographical Sketch

Dr. Turgay Bülent Göktürk, was born in 1961 in İzmir. Educated in Land War School, Land War Academy ve Turkish Armed Forces Academy. As a staff officer, he worked on certain positions in the Turkish Armed Forces both commander and HQ officer. Also worked as faculty member in Land War Academy (İstanbul) and Azerbaijan War Academy (Baku). Worked as 28. Regiment Chief of Staff in Cyprus with the rank a Staff Colonel and later on assigned to TRNC Security Forces 1. Regiment Com-

mander. In 2007, he retired from his active military duty by his own will.

He has received Ph.D degree from Izmir Dokuz Eylül University, focused on the topic of “Turkey’s Cyprus Politics, Visions and Applications of Pre-1974” in 2009. His first book of which introduction was written by the first and founding president of the TRNC R. Rauf Denktash, is entitled with “Rise of Enosis and Transition from Opinion to Action, Rebellion of 1931”. He has also other publications and articles. Currently, he is working as a faculty member in the Eastern Mediterranean University, Atatürk Research Center since 2008.